Focus op professie
beroepsregistratie lerarenopleiders

Schotten weg en de lat omhoog

INHOUD

Inleiding

Nieuwe beroepsstandaard: verbreding en verdieping

Verbreding: vier erkende werkdomeinen van lerarenopleiders

Registratie als startpunt voor kwalificerend leren

Verdieping: drie ijkpunten in de ontwikkeling van lerarenopleiders

Wat betekent dit voor de beroepsstandaard?

De veranderingen op een rij

Wat verandert er in de registratieprocedure?

Hoe nu verder?

Bijlage 1: De nieuwe grondslag

Bijlage 2: De nieuwe bekwaamheidsdomeinen

INLEIDING

In deze brochure schetsen we voor alle lerarenopleiders en hun werkgevers een hernieuwd fundament onder de beroepsgroep. Een periodieke herziening van de beroepsstandaard is nodig om recht te doen aan het dynamische en sterk ontwikkelende karakter van het beroep en om een bijdrage te leveren aan het Samen Opleiden binnen onderwijsregio's.

Om de kwaliteit van lerarenopleiders als beroepsgroep te borgen, kent Velon sinds 2002 (herzien in 2012) een beroepsstandaard met bijbehorende registratieprocedures. De huidige beroepsstandaard voor lerarenopleiders vormt een belangrijke basis voor de professionaliteit en kwaliteit van lerarenopleiders. Herziening is echter nodig om komende jaren meer recht te doen aan de veranderende vorm en inhoud van het beroep van lerarenopleider.

Het beroep richt zich niet alleen op de professionalisering van aanstaande leraren, maar evenzo op de professionalisering van beginnende en ervaren leerkrachten. Daardoor ontstaat er een toenemende diversiteit aan nieuwe lerarenopleiders die werken binnen onderwijsbesturen, begeleidingsdiensten en onderzoeks-instellingen. Het beroep richt zich qua vorm op samenwerking met alle opleiders, en qua inhoud meer en meer op een leven lang leren gebruikmakend van een generieke kennisbasis die zich vanuit onderzoek voortdurend door blijft ontwikkelen.

Met alle ontwikkelingen en de zorg over de kwaliteit van lerarenopleidingen wordt het voor lerarenopleiders van belang om de eigen professionalisering in alle fasen van de beroepsloopbaan te kunnen valideren. Met de herziening van de beroepsstandaard en registratieprocedures zetten we in op het beter kunnen verbinden van actuele ontwikkelingen rondom lerarenopleidingen, professionalisering en registratie. Zo komen er voor werkgevers nieuwe mogelijkheden om registratie een plek te geven binnen het eigen strategisch personeelsbeleid.

Nieuwe beroepsstandaard: verbreding en verdieping

Om vanuit de verbreding en verdieping van de samenwerking beter bij te kunnen dragen aan de kwaliteit van (aanstaande) onderwijsprofessionals is het van belang om gebruik te maken van verschillende perspectieven, kennis en ervaring van lerarenopleiders.

Verbreding: vier erkende werkdomeinen van lerarenopleiders
Sturen op samenhang is van belang om de daadwerkelijke impact van lerarenopleiders op de kwaliteit van het onderwijs te versterken. Dat vraagt om een andere kijk op taken van lerarenopleiders. Zo zijn lerarenopleiders niet alleen betrokken bij het opleiden en begeleiden van (aanstaande) onderwijsprofessionals, maar hebben ze vanuit een degelijke kennisbasis een rol rondom beleid, onderzoek of curriculumontwikkeling. We onderscheiden dan ook vier werkdomeinen waarin lerarenopleiders werkzaam zijn.

In figuur 1 worden deze vier werkdomeinen nader toegelicht. Duidelijk wordt dat we met deze werkdomeinen meer recht doen aan de diversiteit binnen de beroepsgroep. Er zijn werkplekbegeleiders die zich vanuit één werkdomein ontwikkelen vanuit taken rondom het opleiden van studenten en de begeleiding van (startende) collega's. Andere lerarenopleiders ontwikkelen zich vanuit meerdere werkdomeinen en dragen daarmee vanuit verschillende perspectieven bij aan de kwaliteit van (aanstaande) onderwijsprofessionals. Met de herziening van de beroepsstandaard wordt het voor meer doelgroepen, die substantieel en structureel bijdragen aan de kwaliteit van (aanstaande) onderwijsprofessionals, mogelijk om zich als lerarenopleider te laten registreren.

Figuur 1: Vier werkdomeinen met voorbeelden

Registratie als startpunt voor loopbaanontwikkeling

Met de herziening gaat het niet meer alleen om registratie en geregistreerd blijven. De herziening zet in op professionalisering en het steeds beter worden als lerarenopleider. Daarmee krijgt registratie voor lerarenopleiders en werkgevers meer betekenis. Ook al heeft een lerarenopleider zijn loopbaan in eigen hand, werkgevers willen wel dat lerarenopleiders zich door kunnen ontwikkelen, zodat ze bij kunnen dragen aan de kwaliteit van (aanstaande) onderwijsprofessionals. In figuur 2 wordt duidelijk dat lerarenopleiders zich vanuit de vier werkdomeinen niet alleen kunnen registreren, maar ook het niveau waarop ze functioneren binnen werkdomeinen kunnen laten valideren. Het certificaat na registratie en prolongatie krijgt daarmee meer betekenis en past bij een leven lang leren.

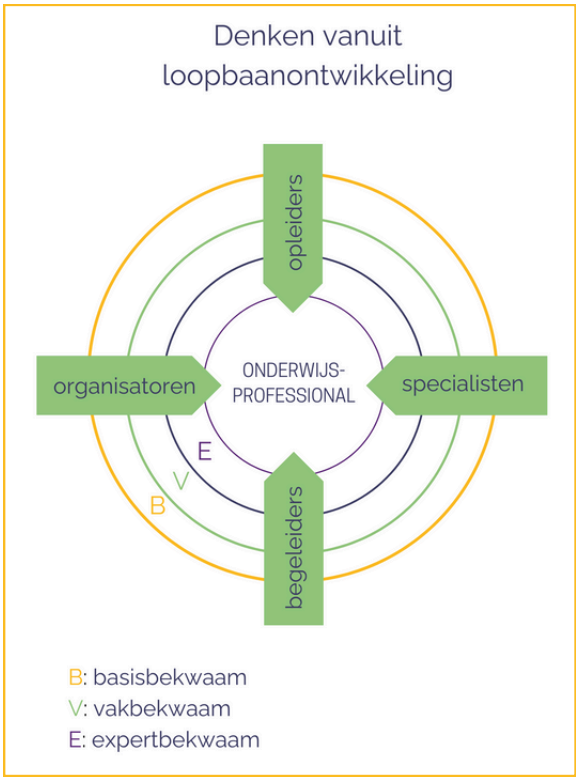

Figuur 2: Een leven lang leren van lerarenopleiders

Verdieping: drie ijkpunten in de ontwikkeling van lerarenopleiders

Met het oog op de herziening van de beroepsstandaard is een instrument (figuur 3) ontwikkeld waarmee lerarenopleiders beter in staat zijn om met leidinggevenden en/of collega's te onderzoeken waar zij staan in hun ontwikkeling. Met die feedback kunnen lerarenopleiders starten met het registratietraject en aangeven voor welke ontwikkelfase zij zich willen laten kwalificeren. De drie ijkpunten zijn: basisbekwaam, vakbekwaan en expertbekwaam.

Het instrument suggereert niet dat dat iedere lerarenopleider zich door moet ontwikkelen tot expertbekwaam, wel wordt verwacht dat lerarenopleiders zich blijven ontwikkelen. Bij prolongatie moeten zij immers aan kunnen tonen dat zij nog steeds bij kunnen dragen aan ontwikkelingen binnen hun onderwijs-organisatie.

Drie ontwikkel-dimensies	Basisbekwaam	Vakbekwaam	Expertbekwaam
Complexiteit	Enkelvoudige taken	Meervoudige taken	Complexe taken
Connectiviteit	Gericht op informeren	Gericht op interdisciplinaire samenwerking	Gericht op kennisdeling en kennisontwikkeling
Adaptiviteit	Resultaatgericht vanuit het perspectief van de eigen organisatie	Resultaat- en procesgericht vanuit het perspectief van de eigen organisatie	Gericht op kwaliteitsontwikkeling en innovatie vanuit het perspectief van meerdere organisaties

Figuur 3: Een leven lang leren van lerarenopleiders

Wat betekent dit voor de beroepsstandaard?

Vanuit bovenstaande uitgangspunten is de beroepsstandaard herzien. In figuur 4 wordt zichtbaar dat niet alleen de grondslag, maar ook de vier bekwaamheidsdomeinen zijn aangepast met het oog op de vier werkdomeinen waarin lerarenopleiders werkzaam zijn. Ook zijn hier de drie ijkpunten voor ontwikkeling in verwerkt. Hiermee is de oude beroepsstandaard doorontwikkeld tot een standaard voor een leven lang leren. Daarnaast zijn de registratie-procedures aangepast met het oog op het beter verbinden van professionalisering aan registratie. Zo wordt het mogelijk om aan de hand van de nieuwe beroepsstandaard voor verschillende doelgroepen professionaliseringsactiviteiten te ontwikkelen. Deze activiteiten gaan daarmee hand in hand met registratie en actuele ontwikkelingen rondom het opleiden van leraren.

De veranderingen op een rij:

- De **grondslag** vormt de basis van het professioneel handelen van een lerarenopleider. In de grondslag (zie bijlage 1) wordt de fundamentele drieslag van het opleiderschap verwoord: het leren van leerlingen, het leren van (aanstaande) onderwijsprofessionals en het leren van de lerarenopleider zelf.

Kenmerkend hierbij is dat een lerarenopleider een voorbeeldfunctie heeft. Nieuw is dat lerarenopleiders niet alleen, maar vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid, een voorbeeldfunctie hebben.

- Ook de vier **bekwaamheidsdomeinen** zijn aangepast met het oog op de vier werkdomeinen waarin lerarenopleiders werkzaam zijn (zie bijlage 2). Met behulp van certificaten die lerarenopleiders ontvangen naar aanleiding van registratie en prolongatie, kunnen zij een eigen kwalificatiedossier opbouwen. Zo kunnen werkgevers bijvoorbeeld besluiten om het professionaliseringsbeleid rondom startende lerarenopleiders aan te scherpen, zodat deze starters zich kunnen registreren en het certificaat 'basisbekwaam' ontvangen. Eenmaal geregistreerd kunnen lerarenopleiders zich vanuit eigen werkdomeinen doorontwikkelen en wordt het bijvoorbeeld mogelijk om je als programmaleider te specialiseren en het certificaat 'expertbekwaam' te ontvangen na prolongatie.
- De vier bekwaamheidsdomeinen zijn in de nieuwe standaard uitgewerkt vanuit de drie **ijkpunten**: basisbekwaam, vakbekwaam en expertbekwaam.

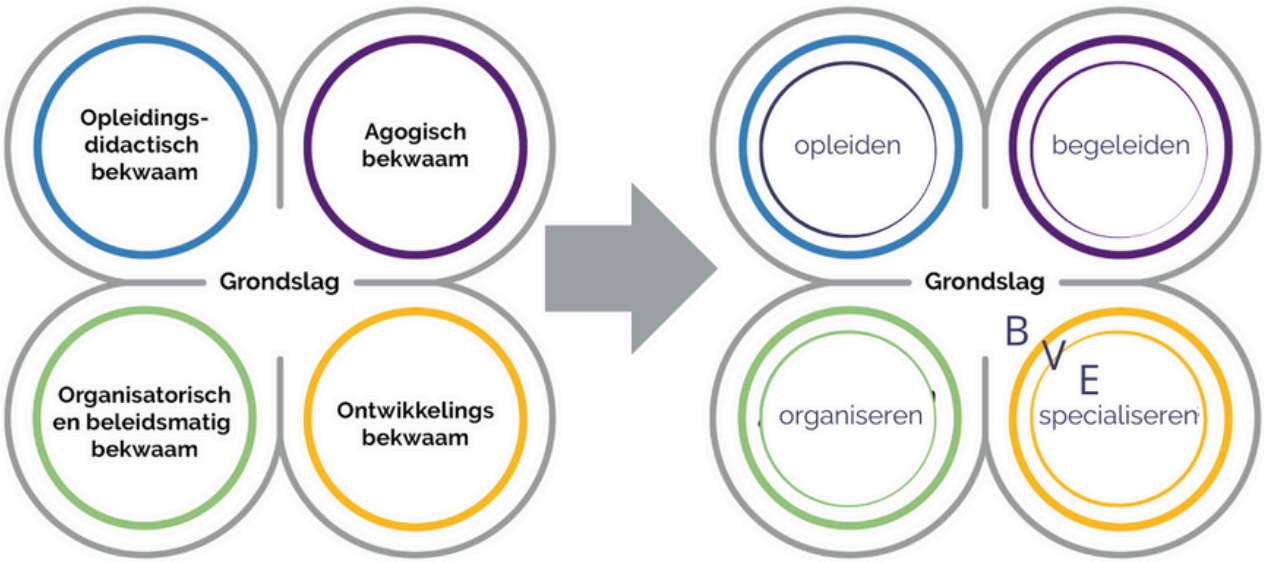

Figuur 4: Naar een nieuwe beroepsstandaard voor een leven lang leren

Wat verandert er in de registratieprocedure?

Het portfolio wordt belangrijker. Daarmee kunnen lerarenopleiders laten zien op welke wijze zij zich door blijven ontwikkelen. Ook kunnen zij een eigen kwalificatiedossier opbouwen. Met dit dossier wordt het mogelijk om je certificaat, verkregen bij de eerste registratie, te laten opwaarderen middels een herregistratie.

In figuur 5 wordt duidelijk dat (her)registratie via de individuele route en de erkende professionaliseringsroute kan verlopen. De rol van de werkgever bij deze laatste route is van belang, omdat dit betekent dat deze route en de rol van een erkend trajectbegeleider een plek heeft binnen het personeels- en professionaliseringsbeleid voor lerarenopleiders.
De prolongatieroute gaat wezenlijk veranderen. De groepsgewijze peer-assessments komen te vervallen. Nu het portfolio als basis voor de beoordelingsprocedures is ingericht, kan de prolongatieprocedure door een individuele lerarenopleider of een erkend trajectbegeleider aangevraagd worden.

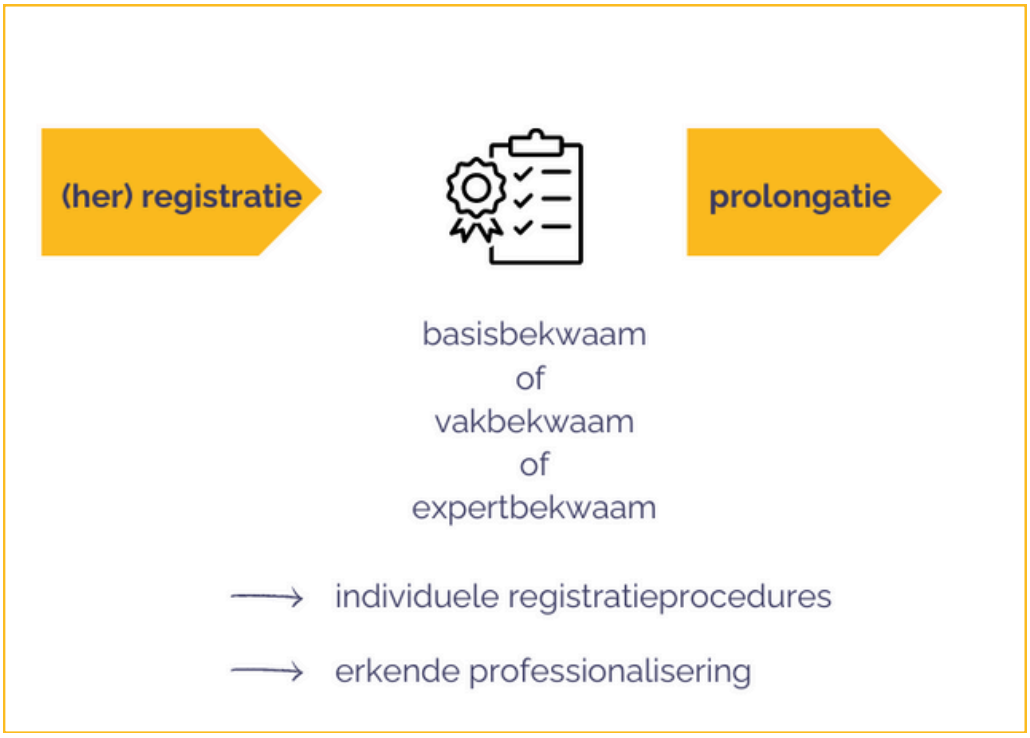

Figuur 5: Betekenisvolle registratieroutes

Hoe nu verder

Dit document is een eerste opbrengst vanuit het project Focus op Professie. Om de beoogde herziening van de beroepsstandaard, zoals in de vorige paragrafen is beschreven, te kunnen implementeren is gekozen voor een lerende aanpak op drie niveaus (figuur 6).
De **landelijke stuurgroep** bestaat uit vertegenwoordigers vanuit LOBO, ADEF, ICL, het Platform Samen Opleiden & Professionaliseren en een VO-partnerschap. Deze stuurgroep adviseert de projectleider rondom de voortgang van het project en stemt af over effectieve interventies waarmee de ambities, ook na de projectfase, beter gerealiseerd kunnen worden.

Het landelijke **ontwikkelteam** bestaat uit 10 lerarenopleiders van universiteiten, hbo's en de beroepspraktijk van partnerschappen. Dit ontwikkelteam is tot het eerste ontwerp voor de herziening gekomen. Zij gaan met de projectleider door, zodat met pilots de eerste ervaringen van kandidaten, BRLO-beoordelaars en trajectbegeleiders getest kunnen worden en waar nodig procedures kunnen worden bijgesteld. We willen immers valide procedures ontwikkelen om te kunnen bepalen of een lerarenopleider basisbekwaam, vakbekwaam of expertbekwaam is. Pas dan kan de herziening vertaald worden in een nieuw reglement met een passend beleid rondom BRLO-beoordelaars en trajectbegeleiders.

Voor de pilots waarmee de tweede projectfase van start gaat, is commitment van werkgevers, vanuit het hoger onderwijs en de beroepspraktijk, van groot belang. We willen immers ook onderzoeken op welke wijze registratie en prolongatie een vanzelfsprekende plek kan krijgen binnen het strategisch personeelsbeleid. Tijdens de webinars 'Focus op Professie' in 2023 werd duidelijk dat er veel belangstelling was voor deelname aan de pilots. Diegenen die daar niet voor in aanmerking komen, kunnen gebruik maken van **klankbordsessies**. Hierin wordt besproken op welke wijze binnen oude registratieprocedures al wel gebruik gemaakt kan worden van nieuwe instrumenten in relatie tot belangrijke ontwikkelthema's tijdens groepsbijeenkomsten.

Landelijke stuurgroep	**Adviserend bij het sturen op voortgang van het project en effectief beleid wat impact heeft op het kwalificerend leren van lerarenopleiders.**
Ontwikkelteam	**Uitwerking van de herziening en middels pilots binnen verschillende sectoren onderzoek doen om de kwaliteitseisen voor verdere implementatie te verfijnen.**
Klankbordsessies	**Via regionale klankbordsessies kunnen deelnemers op de hoogte blijven en ervaringen uitwisselen over het gebruik van nieuwe instrumenten binnen de oude registratieprocedures.**

Figuur 6: Lerende aanpak

Bijlage 1: De nieuwe grondslag

De nieuwe grondslag voor lerarenopleiders

- Lerarenopleiders zijn ***wereldgericht***. Zij zijn ervan overtuigd dat onderwijs aan leerlingen en het opleiden van (aanstaande) onderwijsprofessionals meer is dan toerusten met kennis en vaardigheden om zich staande te houden binnen onze samenleving. Leerlingen en (aanstaande) onderwijsprofessionals moeten ook ondersteund worden in de wijze waarop zij als persoon en professional het verschil kunnen maken voor de samenleving van morgen. Vanuit engagement zijn lerarenopleiders in staat om moreel-ethische dilemma's bespreekbaar te maken met collega-lerarenopleiders en/of aanstaande onderwijsprofessionals.

- Lerarenopleiders zijn ***teamgericht***. Zij oefenen niet alléén, maar vanuit gedeelde verantwoordelijkheid hun vak uit. Dat doet een groot beroep op de samenwerking vanuit (interdisciplinaire) teams en moet als voorwaardelijk worden beschouwd om in de relatie met (aanstaande) onderwijsprofessionals een voorbeeldrol te kunnen vervullen.

- Lerarenopleiders leiden ***beroepsgericht*** op. Zij beschikken over wetenschappelijke inzichten die van belang zijn voor de kwaliteit van het leren van leerlingen en de professionele ontwikkeling van (aanstaande) onderwijsprofessionals. Vanuit die gehele *knowhow* zijn zij zich bewust van hun onderwijskundige opvattingen en de wijze waarop zij gestalte geven aan het beroep.

- Lerarenopleiders zijn ***ontwikkelingsgericht***. Zij kunnen zichzelf in de relatie met anderen kwetsbaar opstellen en de professionele dialoog aangaan om vanuit een onderzoekende houding eigen en andere overtuigingen op kritische wijze tegen het licht te houden. Vanuit die dialoog maakt de lerarenopleider gebruik van systematische reflectie, feedback en professionalisering.

Bijlage 2: De nieuwe bekwaamheidsdomeinen: opleiden, begeleiden, organiseren en specialiseren.

Werkdomein opleiden

	Basisbekwaam	Vakbekwaam	Expertbekwaam
Methodieken	Ik weet met welke methodieken ik in staat ben om (aanstaande) onderwijsprofessionals betekenisvol te laten reflecteren.	Ik maak gebruik van meerdere methodieken die geschikt zijn voor zowel eerste als tweede orde leerprocessen. Ik kan weloverwogen kiezen voor het gebruik van deze methodieken.	Ik heb kennis over didactische modellen waarmee (aanstaande) onderwijsprofessionals of collega-lerarenopleiders sturing leren geven aan de eigen ontwikkeling.
Ontwerpen	Ik kan relevante inhouden voor opleidings- of professionaliserings-activiteiten selecteren en de mogelijkheden van werkplekleren daarbij benoemen.	Ik kan bij de voorbereiding van een reeks opleidings- of professionaliseringsactiviteiten relevante inhouden selecteren en daarbij afstemmen op de voorwaardelijke kennis van de doelgroep en de mogelijkheden van werkplekleren.	Ik ben bekwaam in het ontwerpen van een samenhangend curriculum of professionaliseringsprogramma en kan toelichten wat dat betekent voor de implementatie ervan.
Modeling	Ik ben me bewust van de voorbeeldrol van lerarenopleiders. Ik kan toelichten hoe ik het beroep voorleef en wat het betekent om "model" te zijn.	Ik kan mijn voorbeeldmatig handelen expliciteren en legitimeren vanuit actuele literatuur en ervaringen binnen verschillende beroepspraktijken.	Ik inspireer anderen om nieuwe werkwijzen binnen de eigen onderwijspraktijk toe te passen en vanuit ervaringen daar als groep over af te stemmen.
Waarderen	Ik kan uitleggen waarom het van belang is om met collega-lerarenopleiders af te stemmen over opdrachten en prestaties om tot een valide en betrouwbare beoordeling te komen.	Ik ben bekwaam in het verzamelen van informatie en kan op transparante en navolgbare wijze beslissen wat dat betekent voor de geschiktheid voor een opleiding, leerroute of beroep.	Ik ben bekwaam in het ontwikkelen van een samenhangend waarderingsprogramma voor de professionele ontwikkeling van (aanstaande) onderwijs-professionals of collega-lerarenopleiders.

Bijlage 2: De nieuwe bekwaamheidsdomeinen

Werkdomein begeleiden

	Basisbekwaam	Vakbekwaam	Expertbekwaam
Responsiviteit	Ik ben bekend met de ontwikkelfasen die (aanstaande) onderwijsprofessionals binnen hun (studie)loopbaan doorlopen en kan daarop afstemmen.	Ik heb me verdiept in de verschillende leerroutes voor (aanstaande) onderwijsprofessionals en kan uitleggen wat dat betekent voor mijn begeleiding van verschillende doelgroepen.	Ik kan in mijn begeleiding afstemmen op verschillende doelgroepen onder (aanstaande) onderwijsprofessionals als collega-lerarenopleiders.
Diversiteit	Ik kan in mijn begeleidingsstijl variëren om beter af te kunnen stemmen op de diversiteit tussen (aanstaande) onderwijsprofessionals.	Ik kan uitleggen op welke wijze ik gebruik maak van diversiteit tussen (aanstaande) onderwijsprofessionals om het leren van en met elkaar te versterken.	Ik maak gebruik van verschillende hulpbronnen en contexten om de ontwikkeling van (aanstaande) onderwijsprofessionals en/of collega-lerarenopleiders te versterken.
Communicatie	Ik ben bekend met gesprekstechnieken die je in kunt zetten om reflectie bij (aanstaande) onderwijsprofessionals op gang te brengen.	Ik stimuleer het samenwerkend leren van (aanstaande) onderwijsprofessionals en kan daarbij interpersoonlijke processen bespreekbaar maken.	Ik kan de professionele dialoog over moreel-ethische dilemma's met zowel (aanstaande) onderwijsprofessionals als collega-opleiders bevorderen.
Professionele identiteit	Ik spreek (aanstaande) onderwijsprofessionals aan op de eigen verantwoordelijkheid voor hun professionele ontwikkeling.	Ik contrasteer de persoonlijke ontwikkeling van (aanstaande) onderwijsprofessionals met de eisen die aan hen binnen een leerroute of professionaliseringsaanbod worden gesteld.	Ik contrasteer de professionele ontwikkeling van (aanstaande) onderwijsprofessionals of collega-lerarenopleiders in het licht van hun inzetbaarheid binnen veranderprocessen in onderwijsorganisaties.

Bijlage 2: De nieuwe bekwaamheidsdomeinen

Werkdomein organiseren

	Basisbekwaam	Vakbekwaam	Expertbekwaam
Samenwerking	Ik communiceer open met alle betrokkenen over het leerproces van (aanstaande) onderwijsprofessionals.	Ik participeer binnen interdisciplinaire teams om de samenhang in de begeleidingsstructuur voor (aanstaande) onderwijsprofessionals te versterken.	Ik ben een initiator bij het versterken van interdisciplinaire samenwerking binnen en tussen onderwijsorganisaties.
Netwerken	Ik neem deel aan bijeenkomsten die bijdragen aan het versterken van samenhang tussen het leren binnen scholen en opleidings- en of professionaliserings-activiteiten.	Ik heb een actieve rol bij de voorbereiding en uitvoering van professionaliseringsactiviteiten voor lerarenopleiders binnen scholen en opleidingsinstituten.	Ik ben in staat om de krachten op strategisch of tactisch niveau te mobiliseren om de inhoudelijke samenwerking tussen lerarenopleiders vanuit verschillende contexten te faciliteren.
Kwaliteitscultuur	Ik draag bij aan de discussie over de kwaliteit van samenwerking rondom (aanstaande) onderwijsprofessionals.	Ik kan vanuit een breder perspectief bijdragen aan de professionele dialoog over samenhangend beleid rondom het samen werven, opleiden en professionaliseren van (aanstaande) onderwijsprofessionals.	Ik lever binnen en buiten mijn organisatie een bijdrage aan beleidsontwikkeling om de kwaliteit van de samenwerking binnen en tussen onderwijsorganisaties te versterken.

Bijlage 2: De nieuwe bekwaamheidsdomeinen

Werkdomein specialiseren

	Basisbekwaam	Vakbekwaam	Expertbekwaam
Vakmanschap	Ik maak gebruik van (in)formele professionaliserings-activiteiten om steeds beter te worden in mijn werkzaamheden als lerarenopleider.	Ik participeer actief binnen (in)formele professionaliserings-activiteiten en voel me vrij om binnen deze activiteiten bij te dragen aan de professionele dialoog tussen (aanstaande) onderwijsprofessionals of collega-lerarenopleiders.	Ik heb een centrale rol binnen (in)formele professionaliserings-activiteiten en voel me vrij om vanuit mijn expertise bij te dragen aan de dialoog over ontwikkelingen rondom het (opleidings)onderwijs.
Feedback	Ik maak gebruik van 180-graden feedback en de professionele dialoog om zicht te krijgen op mijn eigen functioneren.	Ik maak gebruik van 360-graden feedback en de professionele dialoog om vanuit verschillende perspectieven zicht te krijgen op mijn eigen functioneren.	Ik maak gebruik van peerfeedback van expert-lerarenopleiders om mezelf door te blijven ontwikkelen en gelegitimeerd een centrale rol te vervullen binnen projecten of onderzoek rondom het (opleidings)onderwijs.
Onderzoekend	Ik kan uitleggen met welke professionaliserings-activiteiten ik me wil door ontwikkelen als lerarenopleider.	Ik onderzoek op kritische wijze op welke wijze ik me kan en wil verhouden tot veranderingen binnen het (opleidings)onderwijs en kan aangeven wat dat betekent voor mijn professionalisering.	Ik doe onderzoek rondom vraagstukken binnen het (opleidings)onderwijs en kan aangeven op welke wijze ik daarmee mezelf blijf ontwikkelen en bijdraag aan de kwaliteit van het (opleidings)onderwijs.

COLOFON

De in deze uitgave beschreven uitwerking voor de herziening van de beroepsregistratie is een eerste opbrengst uit het project 'Focus op Professie'.

Velon dankt het landelijk ontwikkelteam van Focus op Professie en alle betrokkenen die in deze eerste fase van het project hebben meegedacht.

De doorontwikkeling is mede mogelijk gemaakt dankzij een financiële bijdrage van het ministerie van OCW.

Auteur: Martine Derks, projectleider Focus op Professie.

Copyright: Velon 2024

BRLO beroepsregistratie lerarenopleiders

Velon van voor door lerarenopleiders

Aanvullende informatie

Nieuwsgierig naar de nieuwe grondslag en uitwerking van de vier bekwaamheidsdomeinen of wil je graag de onderbouwing onder de herziening lezen?

Scan dan onderstaande QR-code en download:

- de brochure *'Schotten weg en de lat omhoog'*, inclusief de uitwerking van de vier bekwaamheidsdomeinen;
- het Position Paper *'Schotten weg en de lat omhoog'*, de wetenschappelijke onderbouwing van de herziening van de beroepsregistratie.

www.velon.nl/focus-op-professie